

A Magyar Köztársaság nevében!

A Pécsi Ítéltábla Pécsett, a 2011. évi április hó 21. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az emberölés büntette miatt a **vádlott** ellen indult büntetőügyben a Baranya Megyei Bíróság 12.B.55/2010/34. számú ítéletét akként változtatja meg, hogy a vádlottat a Btk.170.§ (1) bekezdésében meghatározott és a (6) bekezdés II. fordulata szerint minősülő testi sértés büntettének vádja alól tekinti felmentettnek.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A másodfokú eljárásban felmerült 7.500 (hétezer-ötszáz) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a vádlott felmentése miatt, büntetőjogi felelősségének a megállapítása és büntetés kiszabása érdekében az ügyész jelentett be fellebbezést.

A Pécsi Fellebbviteli Főügyészség az átiratában a halálos eredményt okozó sérülés keletkezési mechanizmusát érintően az ügyben eljáró igazságügyi orvosszakértők ismételt meghallgatását, majd e bizonyítási indítvány elutasítását követően - a nyilvános ülésen jelen lévő képviselője útján - az elsőfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezését indítványozta.

A másodfokú bíróság a jogorvoslattal megtámadott határozatot - a Be.348.§ (1) bekezdése alapján - az azt megelőző bírósági eljárással együtt bírálta felül.

Ennek során az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást - figyelemmel a Be.352.§ (1) bekezdés a) pontjára - az iratok tartalma alapján az alábbiak szerint helyesbítette, illetve egészítette ki:

- Mellőzte a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletből a 4. oldal 3. bekezdésének utolsó két mondatát, illetve a 4. és 5. bekezdéseket, helyükbe - *„figyelemmel azonban ezen eszköz gyengeségére, a szedőlapát feje elgörbült, ezért azt a vádlott eldobta, majd az őt még mindig fogvatartó sértettel dulakodni kezdett azért, hogy tőle szabaduljon”* megállapítás után tehát - a következő szöveg került:

A dulakodás során a vádlott és a sértett - részben az ittasságukból fakadó egyensúlyvesztés miatt - több alkalommal el is estek. Részben oly módon, hogy a vádlott hanyatt fekvő testhelyzetben az ágyra került és a rajta fekvő sértett mellét térdde, illetve lábbal megrúgta, ellökte; részben pedig oly módon, hogy a sértett került hanyatt fekvő testhelyzetben a földre és a vádlott ráesett.

E tettegesség közben a vádlott a sértettet ököllel többször a mellkasán és a bordáinál megütötte, illetve egy taposó mozdulattal megrúgta a jobb csípőtájékon. Ezalatt - a dulakodás kölcsönös jellege folytán - a vádlott is sérüléseket szenvedett el, arra visszavezethetően, hogy a fejét a sértett ököllel több alkalommal megütötte.

- Az elsőfokú ítélet 12. oldalának 3. bekezdését a másodfokú bíróság a bizonyítékok értékelésének tekintette és a tényállásból mellőzte; ennek helyébe a következő szöveg került:

A kétoldali sorozat bordatörések oly módon jöttek létre, hogy a mellkast előlről nagyobb súllyal összenyomatás érte. Úgy, hogy dulakodás közben a vádlott a földön hanyatt fekvő helyzetben lévő sértetre ráesett, vagy az ágyon hanyatt fekvő vádlott a rajta lévő sértettet lábbal vagy térdde magától elrúgta.

- A sértett sérüléseinek keletkezési sorrendje pontosan nem volt megállapítható, mindössze az, hogy a sorozat bordatörés elszenvedése után a mozgási képessége megszűnt.

Az ekként helyesbített, illetve kiegészített tényállás most már mentes a Be.351.§ (2) bekezdésében felsorolt megalapozatlansági hibáktól és hiányosságoktól; az a bizonyítékok indokolt és okszerű mérlegelésén alapul.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a cselekmény tárgyi súlyához igazodó körültekintéssel és részletességgel folytatta le, maradéktalanul betartva a perrendi előírásokat. Helyesen járt el, amikor a releváns történeti eseményeket, a sértett

halálához vezető tettelegesség legfontosabb mozzanatait - a Be.101.§ (2) bekezdése alapján - két igazságügyi orvosszakértő bevonásával, egymás jelenlétében történő meghallgatásával igyekezett tisztázni.

Sajátossága volt ugyanis az ügynek, hogy a dulakodás a P...., Sz..... út számú épület V. emeleti lakásának kisebbik szobájában zajlott le, kevéssel azután, hogy a vádlott és a sértett - **tanú1** távozását követően - magára maradt. Így az ekkor történeteket kizárólag a vádlottnak az eljárás különböző szakaszaiban tett vallomásai, a helyszíni szemlén rögzített adatok, valamint a boncolásra épülő orvosszakértői vélemény alapján lehetett rekonstruálni. E körben a kihallgatott tanúk érdemi, az ügy ténybeli felderítését elősegítő ismeretekkel nem rendelkeztek, közreműködésükkel kizárólag az előzmények voltak feltárhatóak, illetve az, hogy a vádlott a helyszínre kikerkező mentőszolgálat alkalmazottainak a jelenlétében milyen magatartást tanúsított.

A nyomozó hatóság - a Be.164.§ (2) bekezdésében írt felderítési kötelezettségét szem előtt tartva - a vádlottat három alkalommal hallgatta ki, elsőként még az orvosszakértői vélemény elkészítése előtt, 2009. szeptember 2-án. Az ekkor, illetve a később jegyzőkönyvbe foglalt vallomások közös tartalmi eleme a sértett kifogásolható viselkedésében foglalható össze, így abban, hogy a közös italozás közben - rövid idő elteltével - a vádlott védekezésre kényszerült. Először a nemi és személyi szabadsága, illetve testi épsége elleni támadás miatt, majd utóbb azért, mert a sértett többször is erőszakosan - karjának, illetve felsőruházatának a megragadásával - igyekezett őt a lakásban visszatartani.

Ilyen előzmények mellett indult meg az a dulakodás, mely kevéssel később a sértett eszméletvesztésével, majd a halálával zárult. Hangsúlyozottan erősen leittasodott személyek között, oly módon, hogy a kibontakozó tettelegességet kölcsönösség és váltakozó intenzitás jellemezte.

A boncolás alkalmával ismertté vált, hogy a sértett jobb oldali II-X. és bal oldali II-IX. bordái az elülső hónaljvonalban, illetve a gerinc melletti részen sorozatos töréseket szenvedtek el, helyenként minimális elmozdulással, valamint a bordaközi izomzatra kiterjedő bevérzésekkel. Noha a sértetten igen nagyszámú, a testfelületének mintegy 25%-ára kiterjedő vérbeszűrődések (hámhorzsolások és hámfosztások) keletkeztek, a halálát ezen bordatörések következtében kialakult mellúri vérgyülem, a vérvesztés, valamint a légzőmozgás elnehezedeése okozta.

Ennek keletkezési mechanizmusa állt tehát a bizonyítási eljárás középpontjában.

Az írásban előterjesztett szakvélemény a kétoldali sorozatos bordatörés előidézését a mellkast előlről ért - nagy súlyú - erőbehatással hozta összefüggésbe, olyképpen, hogy ennek keletkezésekor a sértett hanyatt fekvő helyzetben lehetett. Ennek - a szakértők által „összenyomatásként” megnevezett - hatásnak a lényege a csontos vázra nehezedő nyomóerőben ragadható meg, mely többféleképpen jöhetett létre, így akár térdepeléstől vagy taposástól is.

A lehetséges és a szakvéleményben pusztán valószínűség szintjén említett elkövetési módok közül a Baranya Megyei Főügyészség M.I.B.2347/2009/16. számú vádiratában ez utóbbiakat szerepeltette, annak ellenére, hogy ezeket a vádlott - az utolsó kihallgatásán hozzá intézett kérdésre - nem ismerte el, illetve ilyenekről, térdepelésről vagy taposásról soha nem tett említést.

Az írásban előterjesztett szakvélemény hiányosságait, illetve félreértésre okot adható pontatlanságait az elsőfokú bíróság a Be.110.§ (1) bekezdésében írt rendelkezés alkalmazásával, a szakértők szóbeli meghallgatásával kellőképpen és megnyugtatóan feloldotta. Tisztázva mindenekelőtt azt, hogy a szóban forgó „összenyomatás” *legnagyobb valószínűséggel* térdepelés következtében jöhetett létre, de - e mellett - másként is, akár úgy, hogy az egyensúlyát veszített vádlott a már földön fekvő sértettre zuhant.

Ez utóbbi körülménynek az adott különös jelentőséget, hogy erre a vádlott már a nyomozás alkalmával fogantatosított kihallgatásán is hivatkozott (*nyomozati iratok 417. oldal*). Ekkor még röviden, inkább utalásszerűen, a tárgyaláson azonban lényegesen erőteljesebben: előbb a taposás határozott tagadásával, majd annak előadásával, hogy a váltakozó eredménnyel folyó tettelegesség során többször egymásra estek (*14. számú tárgyalási jegyzőkönyv 8. oldal és 25. számú tárgyalási jegyzőkönyv 7. oldal*).

Mindezt a jelen lévő szakértők nem zárták ki; éppen ellenkezőleg, a fentebb említetteket, mint lehetséges keletkezési mechanizmust, elfogadhatónak - természettudományos megközelítésben meg nem cáfolhatónak - tartották (*25. számú tárgyalási jegyzőkönyv 8. oldal*).

Az elsőfokú bíróság az eljárásjogi törvény rendelkezéseinek megfelelően lefolytatott szakértői bizonyítás szóban forgó adatait rendkívüli alapossággal és a Be.4.§ (2) bekezdésében írt rendelkezés szem előtt tartásával vetette egybe a vádlotti védekezésben előadottakkal. Mérlegelő tevékenysége során alapvetően helyes következtetésekre jutott, a tényállás rögzítésekor azonban több - egyfelől megalapozatlanságot eredményező, másfelől pedig szerkesztési jellegű - hibát vétett.

Határozatának a Be.258.§ (3) bekezdés d) pontja szerinti részében, a bizonyítékok számbavételekor és értékelésekor az elsőfokú bíróság helytállóan ismerte fel azt, hogy a halálos eredménnyel járó sérülés vonatkozásában a vádiratban megjelölt elkövetési mód - a sértett mellkasára történő rátérdepelés, illetve megtaposás - nem volt kétséget kizáró módon igazolható. Ezért megfelelt a perrendi előírásoknak és a logika szabályainak az a - 20. oldal 2. bekezdésében, valamint a 22. oldal 2. bekezdésében rögzített - megállapítás, miszerint a kétoldali sorozat bordatörések keletkezhetnek a földön hanyatt fekvő helyzetben lévő sértettre való ráeséstől, vagy

úgy, hogy az ágyon hanyatt fekvő vádlott a rajta lévő sértettet lábbal vagy térdel elrúgta.

Mindezt a határozat Be.258.§ (3) bekezdés c) pontja szerinti részében is meg kellett volna jeleníteni. Ezzel kapcsolatosan ugyan az elsőfokú bíróság a 12. oldal 3. bekezdésében tett némi megállapítást, az - a megfogalmazásból következően - mégsem a valónak elfogadott tények rögzítését, hanem a bizonyítékok értékelését jelentette.

Az igazságügyi orvosszakértői vélemény a sértett arcán öt-, a mellkasán kilenc-, a jobb hasi tájékon két-, míg a végtagokon együttesen huszonhat elkülöníthető erőbehatást mutatott ki, annak hangsúlyozásával, hogy azok jelentős része megragadástól, a linóleumpadozathoz történő ütődéstől, vagy húzástól is keletkezhettek. Ugyanakkor a jobb csípőtájon - a külsérelmi nyomok felsorolásakor 9. és 10. sorszám alatt - jellegzetes, alakját tekintve cipőtalpra emlékeztető hámfosztásos, szederjes elszíneződésű lenyomat maradt hátra, olyan sérülés, amelyről a vádlott is kifejezetten említést tett. Annak többszöri előadásával, hogy a dulakodás közben - egy alkalommal - talppal rúgta el magától a sértettet (*nyomozati iratok 401. és 417. oldal*).

Ez nem került el az elsőfokú bíróság figyelmét, e sérülést azonban - ellentétesen az iratok tartalmával - a 4. oldal utolsó bekezdésében a dulakodás befejező mozzanataként írta le.

Az eljáró orvosszakértők véleménye szerint a sértett sérülései hozzávetőlegesen egy időben keletkeztek: folyamatosan, legfeljebb kisebb megszakításokkal. A sorrendiségük nem, illetve csak annyiban volt tisztázható, hogy a halálos eredménnyel járó sorozat bordatörés következett be utolsóként, miután a mellkas összenyomtatása folytán a sértett elvesztette a cselekvőképességét és képtelenné vált a további mozgásra.

E körben tehát a másodfokú bíróság - a határozatszerkesztési hibák egyidejű korrigálásával - a halálos sérülés keletkezési mechanizmusára, valamint annak időbeli kereteire vonatkozó részében az elsőfokú bíróság ténymegállapításait pontosította. Ez azonban nem vezetett eltérő tényállás megállapításához; a kiegészített, illetve helyesbített tények ugyanis maradéktalanul megegyeztek az elsőfokú bíróságnak a történeti tényállás, a bizonyítékok értékelése és a jogi indokolás körében kifejtett álláspontjával.

Az ekként megállapított tények végső soron egybehangzó, azonos tartalmú bizonyítékokon alapultak. A szakértők a tényállás lehetséges mértékű tisztázásához szükséges felvilágosítást - a bizonyítási eljárás során - megadták, az ügy megítéléséhez nélkülözhetetlen kérdéseket ellentmondástól mentesen, a természettudományos érvek közérthető előadásával válaszolták meg.

Ezért a másodfokú bíróság **szakértő1** és **szakértő2** ismételt idézésére irányuló bizonyítási indítványt elutasította.

A fentiek szerint kiegészített, illetve helyesbített tényállás tehát megalapozott, így az - a Be.352.§ (2) bekezdése alapján - irányadó volt a másodfokú eljárásban is.

Következésképpen a hatályon kívül helyezést célzó ügyészi indítvány sem vezethetett eredményre.

Az irányadó tényállásból az elsőfokú bíróság okszerűen következtetett a vádlott büntetőjogi felelősségének a hiányára.

A következetes ítélkezési gyakorlat szerint azonban büntethetőségi akadály fennállása esetén azon bűncselekmény miatt emelt vád alól kell felmentő rendelkezést hozni, amelynek a magatartás - a szóban forgó akadály hiányában - büntetőjogilag helyesen minősülne. Ennek vizsgálatát az elsőfokú bíróság - a határozatának 22. oldal 4. bekezdésében - ugyan megkezdte, de végül téves következtetésre jutott.

A vádiratban szereplő megtaposás és mellkasra történő térdepelés - akár önmagában, de különösen együttesen - alapul szolgálhatott volna az ölési szándék megállapítására. A jelen ügyben erről szó sem volt: a vádlott és a sértett között kölcsönös dulakodás alakult ki, melynek során egymásra estek, illetve a hanyatt fekvő helyzetbe kerülő vádlott a sértett mellkasát térdel vagy lábbal megrúgta, ellökte.

E cselekmények tipikusan testi sérülés okozására, bántalmazásra voltak alkalmasak. Semmi sem utalt arra, hogy a vádlott ennél súlyosabb, a sértett életének a kioltásával járó eredmény elérésére törekedett volna.

A birtokában lévő, a táskájában őrzött 40 cm hosszúságú kését nem használta, eszközként egyedül a kezébe akadó konyhai szedőlapátot vette igénybe, azt is rövid ideig, míg annak alumíniumból készült nyele el nem görbült. A tettlegességgel a sértett öntudatlan állapotba kerülése után felhagyott, annak ellenére, hogy lehetősége lett volna a magatehetetlen támadójával szembeni további fellépésre, a bántalmazás folytatására. Ezen túlmenően - noha a személyazonossága nem vált ismertté - a helyszínen maradt, egészen a mentők, majd a rendőrség kéréséig, elfogására a lépcsőházban került sor.

Ekkor a vádlott, önhibájából eredően súlyos - mintegy 2,85-2,95 g/l mértékű - alkoholos befolyásoltság alatt állt. Ilyen esetekben - figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság III. számú Büntető Elvi Döntésében kifejtettekre - a cselekmény tárgyi oldalának vizsgálata alapján kell a minősítés kérdésében állást foglalni.

A dulakodás kis alapterületű helyiségben, bútorokkal zsúfolt szobában zajlott le, oly módon, hogy a vádlott és a sértett többször is az egyensúlyát veszítette és egymásra zuhant. E közben igyekezett a vádlott eltolni, elrúgni magától a sértettet, mindannyiszor úgy, hogy hanyatt fekvő helyzetében a fölébe nehezedő sértett mellkasi részét vette célba. Kellő körültekintés mellett - az alanyi oldal teljességét feltételezve - fel kellett volna ismerni, hogy a fentiekben jellemzett tettelegesség a bordák sorozatos, illetve ablakos jellegű töréséhez, ezen keresztül pedig a légzés elnehezüléséhez, a sértett halálához vezethet.

Mindezt azonban a vádlott elmulasztotta, így a halálos eredmény tekintetében hanyagság (negligentia) terhelte volna. (Nem értett egyet tehát a másodfokú bíróság a jogi indokolás körében - a határozat 22. oldal 4. bekezdésének utolsó mondatában, illetve a 23. oldal 2. bekezdésében - kifejtett érvekkel.)

Helyesen ismerte fel az elsőfokú bíróság, hogy az irányadó tényállás szerint a vádlottat a sértett részéről olyan jogtalan támadás érte, amely külső képe alapján erőszakkal fajtalanságra, illetve ennek eltűrésére kényszerítésként volt értékelhető, és teljes kifejlődése esetén - a testi épséget, illetve a személyi szabadságot sértő kisebb súlyú bűncselekmények mellett - a Btk.198.§ (1) bekezdésében meghatározott szemérem elleni erőszak büntetnének megállapítására lehetett volna alkalmas.

Helytállóan utalt arra is, hogy a jogtalan támadás - miután a sértett a vádlottat a lakás elhagyásában megakadályozta és továbbra is erőszakot alkalmazott - kizárólag tettelegesség alkalmazásával volt elhárítható.

A szükségesség követelménye mellett ugyanakkor vizsgálni kellett az arányosság kérdését is, annak mérlegelésével, hogy az elhárító tevékenység (a vádlott védekezése) nem idézett-e elő aránytalanul nagyobb sérelmet annál, mint amelyet a jogtalan támadás (a sértett tevékenysége) okozott volna. Ezek egybevetését több körülmény is nehezítette.

Mindenekelőtt az, hogy ténylegesen fennforgó, pontosan megállapítható nagyságú sérelem csak a sértett oldalán keletkezett, míg a másik oldalon - a vádlott vonatkozásában - a jogtalan támadás elhárított eredménye legfeljebb feltételezés, illetve valószínűsítés szintjén válhatott ismertté. További problémát a különböző életviszonyok összehasonlítása jelenthetett, hiszen a sértett támadása - legalábbis kezdetben - a vádlott nemi és személyi szabadsága ellen irányult.

A jogirodalomban ismert olyan nézet (Földvári József: Magyar büntetőjog Általános rész, Osiris Kiadó - Budapest, 2002, 139. oldal) amely az erőszakos nemi bűncselekmény elkövetésének az elhárításakor akár a támadó életének a kioltását is megengedhetőnek tartja. A jelen ügyben azonban, ahogyan arra már utalás történt, az elhárító tevékenység sajátossága folytán, nem erről volt szó.

A vádlott az ellene intézett és testi sérüléssel járó, illetve további sérüléssel fenyegető támadást testi épséget sértő magatartással háritzta el, akként, hogy a védekezés közben kifejtett cselekménye - a szándékán túl - halálos eredménnyel járt. Mindez pedig a több évtizede következetes ítélkezési gyakorlat szerint nem jelentette az arányosság követelményének a megsértését, miután a fentiekből eredő kockázatot a jogtalan támadónak kell viselnie (BH 1994/231. és BH 1996/405. számú eseti döntések).

Ezért a vádlott - mivel a cselekménye a saját személye ellen intézett jogtalan támadás elhárításához szükségesnek és egyben arányosnak mutatkozott - a Btk.29.§ (1) bekezdése értelmében nem volt büntethető. Szükségtelenül foglalkozott tehát az elsőfokú bíróság a jogos védelem intézményével kapcsolatos további kérdésekkel, a Btk.29.§ (2) bekezdésében írt rendelkezés értelmezésével, illetve a 2009. évi augusztus hó 9. napjától - e körben - hatályba lépett módosítással.

Helyesen járt azonban el, amikor - a Be.6.§ (3) bekezdés c) pontja alapján - a Be.331.§ (1) bekezdésében írtak szerint, büntethetőséget kizáró ok miatt, felmentő rendelkezést hozott.

Következésképpen az ezt sérelmező fellebbezés sem volt megalapozott.

A büntetőjogi felelősség hiányát megállapító rendelkezést azonban - a fentiekben kifejtettek értelmében - a másodfokú bíróság Be.372.§ (1) bekezdése alapján annyiban mégis megváltoztatta, hogy a vádlottat a Btk.170.§ (1) bekezdésében meghatározott és a (6) bekezdés II. fordulata szerint minősülő testi sértés büntettének vádja alól tekintette felmentettnek.

Az egyéb rendelkezések törvényesek voltak, ezért azokat a másodfokú bíróság a Be.371.§ (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

A másodfokú eljárás során felmerült bűnügyi költséget a Be.339.§ (1) bekezdésében írtak folytán az állam viseli.

P é c s, 2011. április 21.

Dr.Krémer László s.k. a tanács elnöke, Dr.Túri Tamás s.k. előadó bíró, Dr.Halász Etelka s.k. bíró

A Baranya Megyei Bíróság 12.B.55/2010/34. számú ítélete a Pécsi Ítéltábla Bf.II.285/2010/6. számú ítélete folytán - az abban írt változtatásokkal - a 2011. évi április hó 21. napján jogerőre emelkedett.

Dr.Krémer László s.k.
a tanács elnöke

